

Շէնտերյոյ ялавё

Муркаш район хаҫачё

1944 ҫулхи ҫу уйахён 5-мёшёнченпе тухать

32 (7886) №

Шамат кун, 2011 ҫулхи апрель (ака) уйахён 30-мёшё

Хакё ирёлкё

Патаккассисем те хатёр

Хресчен кәҫал Ёҫ ҫыннисен уявене ҫур акине тёллө хатёрленессипе кётсе илет. ҫак кунсенче нумайашё хирсене тухса пёрремёш ёҫсем туса ирттерме тәрәшашат. Анса пытәрччө вёсен тәрәшүлэхө. ҫакнашкәл тәрәшүлэх паян кашни хуҫаләхра куҫ умне пулать. Акә «Оринино» ял хуҫаләх производство кооперативён Патаккассинчи автотрактор паркөнче те паян механизаторсем ҫур аки пирки ҫөҫ сәмахлаҫсө. Мён туса ҫитерейменнине пётрессе – кашни тёллөвө. Эсир сән үкерчөкөре куракан (сулахайран сылтәмәллә) Вячеслав Музыков, Виталий Максимов, Алексей Воробьев, Вячеслав Замков, Александр Данилов, Илья Колбасов ёҫченсем ҫур акине хатёрленсе ҫитни пёрремёш кун мар ёнтө. «Ҫур акине хатёрленессипе пурте ответләха туйса ёҫлерөҫ», – терө ял хуҫаләх академийөнче инже-

Ҫур аки – 2011

нера вёренекен тата паян хуҫаләхра ёҫ практикы ирттерекен А. Воробьев.

39-мёш тата 42-мёш ҫур акине хутшәнакан В. Замковла И. Колбасов ҫамрә-

кән сәмахөпе килөҫсе пуҫсене сёлтсе илчөҫ. А. БЕЛОВ сән үкерчөкө.

Ыран – Ҫуркуннепе Ёҫ уявё

ХИСЕПЛЁ ЕНТЕШЁМЁРСЕМ!

Сире чаплә уяв – Ҫуркуннепе Ёҫ уявё ячөпе саламлатәп!

Майән 1-мёшён уявё ҫынсене ҫутә кәмәл, ҫуркуннехи чөрөлү туйәмө парнелет, ыранхи куна шанма май парать тата пирёнте ҫемьен ҫутә туйәмөсене ҫирөплетет.

Ҫак уяв кунөсөнче эфир пёр-пёрин хушшинчи пётөҫү туйәмөсене ытларах туйтпәр, пултарулах энержине илетпөр, пётөм ҫемье ырләх-пурләхөшөн, общество интерөсөсмөшөн, республика аталанәвөшөн пурте пөрле ёҫлени епле пысәк пёлтерөшлө пулнине әнланатпәр. Шанса тәрәтәп: эфир пөрле тәрәшини Чәваш Ен эконономики малашне те ҫирөплөне пырө тата тәнәҫ аталанө. Ҫын ёҫпе мухтавлә. Санән ёҫ результатөҫөсөмпе ытти ҫынсем уса кураҫсө, ёҫре пөрлөхи шухәшөсөмпе тёллөвөсөм, пөрлөхөпе килөшү ҫураләҫсө пулсан кәна эсө унран чән-чән кәмәл канлөхө илме пултаратән. Пөр-пөрне әнланнипе тата пуләшса пынипе эфир пысәк кәләпәшлә проектөсөм пурнәҫә кёртөтпөр тата эффе́ктивлә кәтартөсөм тәватпәр. Ҫакәнәтә ёнтө чәваш ҫөрөн тата республикәра пурәнәкан кашни ҫыннән әнәҫәвөн никөсө.

Сире ҫурхи хавас кәмәл-туйәм, ҫирөп сывләх, пуҫарулла ёҫөрсөнче әнәҫү, телей тата юрату сунатпә!

М. ИГНАТЬЕВ,
Чәваш Республикин Президентчө.

МУРКАШ РАЙОНЁН ХИСЕПЛЁ ҪЫННИСЕМ!

Сире пурне те Ҫуркуннепе Ёҫ уявё ячөпе чун-чөрөрен саламлатәп. Ҫуркунне пётөм тавраләх чөрөлет, ҫут төнче татах та илөмленет. Ҫакән пек вәхәтра чун-чөрө шанәҫпа тулать, ёмөтөсөм ҫунат хуҫаҫсө, татах та лайәхрах пурәнәс килет. Шухәшлани пурнәҫә кётөр тесен вара пирөн пёр-пөрне әнланма, қаҫарма пёлмелле. Хәмәрән пурнәҫ тата та туләхрах та әнәҫләрах пултәр тесе пирөн пурин те пөр тёллөвөпе ёҫлөмелле. Кун пек чух йывәрләхсене сөнтөрме те, пәләртнини пурнәҫлама та ҫәмәлрах. Вара районәмәр тата та пуянрах, илөмлөрөх пулө. Ҫөр-шывәмәр та кунран-кун вайлансах пырө, ҫынсен пурнәҫө туләхрах пулө.

Сире пурне те ҫирөп сывләх, вәрәм кун-ҫул сунатпә. Ёмөтөрсөм ҫитсе пыччәр, тёллөвөрсөм пурнәҫә көччөр. Әнәҫү пурнәҫ ҫулне урсах пытәр. Семйөрсөнче килөшөпе тату пурнәҫ хуҫалантәр.

Ю. ИВАНОВ,
район администрацийён пусләхө.

ПУШАР ХУРАЛЁН ХИСЕПЛЁ ЁҫЧЕНЁСЕМ ТАТА ҪАК ЁҫӨН ВЕТЕРАНЁСЕМ!

Сире пурне те профессии уявё ячөпе чун-чөрөрен саламлатәп.

Ҫав тери пархатарлә ёҫ тәватәр эсир: вут-суләмпа кёрөшетөр, ҫынсен пурнәҫне ҫәлатәр. Уйрәм ҫынсен вуншар сул, ёмөр тәршөпөх пухнә пурләхө, патшаләх пуянләхө вут-суләмпа ан пөттөр тесе тәрәшатәр. Инкеке сирсе ярас тесе хәвәртан килнини пётөмпөх тәватәр. Тавах сире ҫакәншән. Районән социаллә пурнәҫөпе экономика аталанәвөнче сирөн ёҫ пысәк пёлтерөшлө.

Хәрушсәрләх ыйтәвө пирөн пурнәҫра яланах малти вырәнәтә пулмәллә. Ҫакна асра тытса пушартан сыхланас тёллөвөпе профилактика ёҫсөне те пурнәҫлатәр. Эсир малашне те пушар хәрушсәрләхөшөн ырми-канми тәрәшәсса, кулленөх профессии тёлөшөнчи пултарулах шайне үстөрсө пырасса шанас килет.

Пурсәра та ҫирөп сывләх, телейлө вәрәм кун-ҫул сунатпә. Әнәҫү ҫәмәл мар ёҫөрте хавхалантарсах пытәр. Ҫывәх ҫыннәрсөн юратәвөпе әнланәвө яланах вай парса тәччәр.

Ю. ИВАНОВ,
район администрацийён пусләхө.

Тирпей-илем хамәршән

Пурте пөр шухәшлә пулар

Ҫуркуннепе Ёҫ уявөчөн Муркаш салине те самай ыра сән көчө. Кунта вара манән пуҫарулла ёҫ ушкәнөсөне пәләртас килет: «Единая Россия» парти районти организациөйөн секретарө Ю.А. Иванов ертөсө пынипе ытти ответлә ёҫченсем, Муркаш ял тәрәхөн тата культура пайөн специалисчөсөм, ветстанци тата Пенси Фончөн коллективөсөм. Ҫавән пөкөх Муркаш шулөнче 9а, 9б, 9в класра вёренекөсөм тата О.И. Михайлова, Г.В. Андреева, А.А. Нахимов, З.П. Кожевникова, Л.П. Николаева учительсем маттур пулчөҫ. Вөсөм тәрәшини паркы тирпей-илем кёртрөҫ. Ҫүлөрөх асәннә маттурсөне пурне те тав сәмахө кәлас, малашнехи ёҫ-хөлтө әнәҫү сунас килет.

Ҫав хушәрах ыра ёҫрен аякра тәрса юлакансем те пулчөҫ. «Россельхозбанк», суд приставөсөн, «Поддержка», БТИ, регистраци тата кадастр палатисен, ёҫпе тивөстөрөкөн центр, «Чувашсөтгаз», Перекет банкөн ёҫ коллективөсөм, ЛДПР, КПРФ, «Справедливая Россия», «Яблоко» партисен предствителөсөм, В.В. Мефодьев патөнчи уйрәм предпринимательсем пирөн йыхрава хапәл тумарөҫ, хамәр тавраләх илөмөшөн тәрәшмарөҫ.

Н. НИКИТИН,
Муркаш ял тәрәхөн пусләхө.

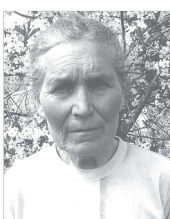
Уй-хир тимлөх ыйтать

Ҫур акире кәҫал районөпе пурө 9,8 пин гектар тырәпулә акмәллә. Вәл шутран 8,6 пин гектарне тешөллө тырәпа пәрҫа йышши культурәсөм йышәнмәллә. Хуҫаләхсөм пурө 1400 гектар ҫөр улми лартас тёллөвлө. 137 гектар пахча ҫимөҫ пулмәллә. Кусөмсөр пусне 1731 гектар ҫинче пөр ҫул үсөкөн кураксөм, 445 гектар силосләх культурәсөм акса хәвармәллә. Хуҫаләхсөнче нумай ҫул үсөкөн кураксөн кивөлнө анисөне ҫөнөтөсөсө те пёлтерөшлө ыйту. Ҫакна валли 1425 гектар кураксөм акса хәвармәллә.

– Ҫурхи кун султәләк тәрантарать. Тёллөвөсөм пысәк, анчах вөсөм эфир пурнәҫлама пултарнисөм. Ҫавәнпа та пирөн пёрремөш меллө кунпах хире тухма хатөр пулмәллә. Шанчәк хамәр ҫинче ҫөҫ. Мөнлө ёҫлетпөр ҫапла пурәнәтпәр, – терө пөрлөшүллө хуҫаләхсөн тата хресчөн (фермер) хуҫаләх ертүҫисөмпе ирттернө канәшләва уҫса район администрацийён пусләхө Ю. Иванов.

А. БЕЛОВ.

Саламлатпәр!

Хәкләран та хәклә юратнә аннене, тәвана – Ҫурлатри ялөнче пурәнәкан **Вера Григорьевна АКСЕНДАРОВНА** 70 сул тултарнә ятпа чунчөрөрен ашән саламлатпәр. Ҫирөп сывләхпа вай-хал, тату пурнәҫпа аш пиллөх сунатпәр. Телейөпе әнәҫү яланах санпа пөрле пулччәр, ёмөтүсөм ҫитсе пыччәр. Ачусөң ырләхне, телейөне курса савәнмәллә пултәр. Емөрү вәрәм, сывләху ҫирөп пултәр.

Саламлаканөсөм: икө хөрө, висө ывәлө, кинөпе көрүшө, висө мәнүкө тата тәванөсөм.

Пирөн юратнә сыннәмәр, көрү – **Александр Аркадьевич ПУДОВ** майән 1-мөшөнче 55 сул тултарать, тивөслө канәва тухать. Ҫав ятпа чунчөрөрен тухакан чи ашә сәмахсөмпе саламлатпәр. Ҫирөп сывләх, иксөлми телей, кун-сулу вәрәм та такәр пултәр. Юратнә мәшәрупа, ачусөмпе, мәнүкөсөмпе, тәванөсөмпе ялан савәнса пурән. Вускәси ялөнче пурәнәкан шәлләм – **Владислав Семенович КВАСОВ** майән 3-мөшөнче ҫуралнә кунне пәллә тәвать. Ана та юман пек ҫирөп сывләх, вәрәм кун-сул сунатпәр.

Саламлаканөсөм: Грачевсөн, Калининсөн ҫөмийөсөм.

Юратнә аттөпе аннене – Ҫатракасси ялөнче пурәнәкан **Антонина Александровна Валериян Петрович ПЕТРОВСКИСЕНЕ** сумлә юбилей ячөпе саламлатпәр. Пирө, ачисөне, ҫөр сурмасәр, вай-хала шөллөмөсөр юратса пәхса ҫитөнтернөшөн ҫөре ҫити пуҫ таятпәр, сирөне мәнасланатпәр, мухтанатпәр. Эсир пирө тата нумай-нумай сул савәнтарса пурәнәр. Эфир сирө чунтан юратса нумай сул савәнәслә кунсем, телейөпе ҫирөп сывләх сунатпәр.

Саламлаканөсөм: ывәлөсөмпе кинөсөм, хөрөсөмпе көрүшөсөм, 8 мәнүкө.

Юратнә мәшәра, аттөне, маҫака, асаттөне – Хорнуй ялөнче пурәнәкан **Иван Петрович СМІРНОВА** 60 сул тултарнә ятпа чун-чөрөрен тухакан чи ашә сәмахсөмпе саламлатпәр. Яланах сывләхлә, хавас кәмәл-туйәмлә пул, кун-сулу вәрәм та такәр пултәр, көрөкү ҫәкәр-тәвартан ан тәтәлтәр. Малашне те ачусөмпе, мәнүкөсөмпе, мөн пур тәванпа пөрле савәнса пурәнмәллә пултәр.

Саламлаканөсөм: мәшәрө, хөрөсөмпе көрүшөсөм, ывәлөкө кинө, мәнүкөсөм, ҫывәх тәванөсөм.

Ял тәрәхәсенче профилактика кунәсем пырассэ

Аслә Сәнтерү тунәранпа 66 сұл ситнә май

«Кун пек пысак укса телей күмест»

Москакасси ял тәрәхәнчи профилактика кунә те аңсәсәр сәмьесене сүренинчен пусланчә. Пәтәмпе сак кун 17 сәмьере пултәмәр. Ытти ял тәрәхәсенчи пекхә кунта та ачасем ашшә-амәшә ашшине курса үсменнин сәлтәвә сәвах: ашшәсем эрехе иленнә, амәшәсем те вәсенчен юлмақсә. Ачисене килте пәччен хәварса телей шыракан амәшәсем те сук мар икен. Эпир пынә чух кун пек пәр сәмьере амәшә килтәхчә. Хәраәм хай каланә пек каласан «пулас упәшки» те пурчә. Малашене ачасене пәрәхса хәвармас са шантарчәс иккәшә те.

Ача шәпи ашшә-амәшә аллинче текен сәмаха эрехе пуса минретнә ашшәсем сәс мар, амәшәсем те манса каясәсә пулә. Хайсемпе пәрле ушкәнпа пустарәнса еснә сәре пәрле илсе сүрәкән ачисен мән кәна курма түр килмәст-ши? Эрехе пуса минретнә хысқан куқсем ачасене курма, хайсем мән хәтланни сінчен шутлама та пәрәхсәсә вәт. Москакасси ял тәрәхәнчи есқәпе иртәхәкән арсынсемпе хәраәмсен сакән сінчен шутламалла пек.

Тепәр тәсләх сінче те чарәнасах килет. 50 сұлтан иртнә арсын 2 сұлсенчи ачипе килте пәчченехчә. Ача кушака яраса тытнә та ләшә мәнле тухса тарма тапалансан та вәсертмәст. Ашшә нимән те каламасть ивәлне. Мәншән вәл ачине нимән те каламани сінчен ыйтсан арсын сапла хуравларә:

– Э-э-э, вәл ялан сапла вылять.

Шел, чун ашши текен туйама ку ачан камран вәренмәлле, енчен те ашшә сакән сине ку с хупать пулсан. Сакәнтан пусланмасть-и вара вәйләраххи вәйсәррине күрентерме пуслани? Паян кушака нуша кәтартакан пәчәк ачаран кайран ашшә-амәшә ним вярәнне хуман арсын ситенес хәрушләх пур пек туйанат кунта.

Тепәр сәмьере ав ача ашшә-амәшә хисеплемәст пулас. Амәшә аякка еслеме кайнә. Килте арсын ача ашшәпе пурәнәтә. Ывәлә ашшәне атте тесе мар,

ятран чәнни мән сінчен калать? Ашшә-амәшә ачине тәрәс воспитани паманни, вәсен ивәлә умәнче авторитет сукки сінчен. Паянхи үкерчәк вара сапла: эпир пынә чух килте сумка тәпәнчи сәр улмисәр пусне симелли нимән те сукчә. Тәра-ниччен сисе курайман ача ашшә-амәшә хисеплемәлли сінчен шутлатъ-ши, сакән сінчен вәрентнә-ши ача? Е унән астан мән тупса симелли сінчен шутламалла? Ашшә-амәшә шутламалла пур кунта.

Профилактика кунне пәтәмлетнә сәрте те пәхса тухрәс ача.

– Пирән районтан мән чухлә пултаруллә спортсмен тухнә. Сәвсем пек пулма тәрәшмалла. Усала вәрентекен ачасем хысқан каймалла мар, – сәнү пачә ачана район администрацийән пусләхә Ю.А. Иванов.

Ачана каялла шукулта очнәй формәпа вәренне куқсармәллине паләртса хәварчәс.

Халәхпа пәрле пәхса тухнә тепәр ача шукулта уроксене сиктернин сәлтәвә те – ашшәпе амәшә хайсен тивәсене кирлә пек пурнәсламанни.

– Ытлашши хытә калақса юрамасть унпа, – ашшән калама чәлхе сәврәнмалла мар кәна мар, кун пек тәсләх сінчен шу-хәшлама та хәрамалла сәмаксене каларә үсәр ашшә.

Сакә та хайсене ашшә-амәшә пек тытман арсынсемпе хәраәмсем ачисене хайсемхә пәснине сирәпләтсе парать.

Залра ларакансем ачасен нушине аңланни, вәсене пулшма тәрәшни вара шанәс парать.

– Тен вәсене кам мәнпе пултартать, сапла пулшмалла, – терәс залран.

Вәсен шухәшәпе киләшрәс ыттисем те.

«Передовик» хуқсаләх ертүси Н.Л. Царев ачасене суллахи каникул вәхәтәнчә еспе тивәстерме шантарчә.

– Туләк шула йәркәллә сүрә, – терә вәл.

Ачасем сапла тума сәмах пачәс.

Кунта манән район админи-

страцийән пусләхән Ю.А. Ивановән сәмахәсене илсе кәтар-тас килет.

– Чылай ашшә-амәшә ачисене пәрәхса хәварсах аякка еслеме каять. Ачисем вара ир-еке юлса түрә сұлтан пәрәнасәсә. Кун пек майпа еслесе илнә «пысак» укса телей илсе килмәст, – терә Юрий Александрович.

Москакасси ял тәрәхәнчи ашшә-амәшәсен, общественно-сән та шутламалла сакән пирки. Асәннә ял тәрәхәнче сұл ситмен сәмрәксем преступлени тәвассипе «паләрчәс». Районти шалти ессен пайән обществәл-ла хәрушсәрләх милицийән ертүси В.А. Григорьев каланә тәрәх кунти сұл ситмен сәмрәксен пәр ушкәнә хәх 5 преступлени тунә.

Милицин участокри уполномоченнәйә А.В. Николаев хай тәрәшатъ-ха преступленисем ан пулчәр тесе. Учәтра тәракансене куқран вәсертмәст. Юлашки сур сұл хушшинче право йәркине пәснә тәсләхсемпе 65 протокол сьрнә вәл. Профилактика йитәвәсемпе есләссине общественноса ытларәх явәстәрмалла.

Профилактика кунәнчә вара пурә 29 протокол сьрчәс йәркене пәснә тәсләхсемпе.

Район администрацийән пусләхә Ю.А. Иванов калашлә, хамәрән пурнәс мәнле пуласси хамәртанәх килет. Пәрле татса памалла сиксе тухнә йивәрләхсене те. Ачасемшән те хамәрәнах ыра тәсләх пулмалла. Аслисен ыра утәмәсене курса, вәсенчен вәренсе ыра сұлпах кайчәр вәсем.

Халә акә тавраләха та тирпей-илем кәртмәлле, йивәссем лартмалла – кунта та пурин те хастар хушшәмалла. Сур акине кәске вәхәтра пахаләхлә ирттермәлле. Куллен татса памалли ытти ыйтусем те пайтах. Залра ларакансенчен вәсен тәләшәпә тәрлә ыйтусем пулчәс. Юрий Александрович вәсем сине тулли хуравсем пачә. Вәхәта сая ямасәр татса памалли ыйтусем сінче чарәнчә.

Л. ПАВЛОВА.

Сән үкерчәк каласа парать...

Эсир вәрә вәхәтәнчә тунә сән үкерчәкә Тренккә яләнчә 1917 сұлта нумай ачаллә сәмьере суралса үснә Семен Александрович Чернова куратәр. Ана 1939 сұлта сар ретне илнә пулнә. Тәван сәр-шыван аслә вәрси пусланнә чухне вәсен часә Хәвел анәс Белоруссире тәнә. Хай кайран аса илнә тәрәх 1941 сұлхи май-июнь уйәхәсенчә командирсем вәсәмех: «Провакацие өненмәлле мар, пемәлле мар», – тесе аңлантарнә.

Вәрсән пәрремәш кунәсенчәх тәләнмәлле майпа чәрә юлнә Семен Александрович хайнә «полтуркипе» тата ЗиС-5 автомашины-пе пәтәм вәрсә вучә витәр тухнә. Вәрсә хатәрәсем турттарасси, санитари задәчисене пурнәсlassи пәтәмпәх вәсенчен килнә. Хайнә автомашиныпе вәл фронт сүләпе Польша, Чехословаки, Австри, Германи сәрәсем тәрәх тухнә. Пәрремәш Белорусси фронтчән 69-мәш сәрән шутәнчә Берлиншән пынә сапәсусене хушшәннә.

Сар наградисене вәл сахал мар тивәснә. Апла пулин те чи хакли уншән Аслә сар командующий тав туни пулнә. Ачисем аса илнә тәрәх вәл вәрсә сінчен каласа пама юратман. Аслә Сәнтерү уявән кунәнчә те хайнә наградисене сакман. Малашнехи әрусән хай курнә асап-инкеке урәх курмалла ан пултәрчә тәнә.

Семен Александрович техникәна кәмәлләнә, купәспа та, аккордеонпа та аста вылянә. Хай 1945–1946 сұлсенчә трофея фотоаппарачәпе тунә сән үкерчәксен-

чен хәшәсем сьхланса юлнә. Вәл юлтәшәсене – пәр полкри салтаксен, ирәке кәларнә хуласенчи сьнсен, ачасен хаваслә сәнәсене үкернә. Сән үкерчәксем хысене сьрнә тәрәх вәл вәсене Чехословакири Хомутау, Австрири Петро-нелл хулисенчә, Польшәра тунә.

Семен Александрович Чернов демобилизаци йәркипе киле 1946 сұлта таврәннә. Вәрсә хысқан та автомашина «баранкине» аләран вәсертмен. Емәрәпәх «Хлебобор» хуқсаләхра водителәтә есләнә.

Мәшәрәпе Анастасия Николаевнәпа пиләк ача пәхса үстернә. Шел пулин те халә ветеран пирәнә сук өнтә. Вәл 1986 сұлта, унән мәшәрә 1992 сұлта сәре кәнә.

Сән үкерчәкә: С.А. Чернов вәрсә пусланас умән пәр сұлталәкә хәх маларах.

Вәренү

Инкеке сирме хатәр пулмалла

Апрелән 21-мәшәнчә суд сурчәсенчә терроризм хәрушләхне сирес, чрезвычайлә лару-тәрәва асәрхаттарас тәләшәпә суд приставәсен федераллә службин управленийә ЧР Шалти ессен министрствипе, Раçсей МЧС Чәваш Республикнчи тәп управленийәпе тата ЧР суд департаментчән управленийәпе сьхәнса есләссин ыйтәвәпә вәренү иртрә.

Малтанах аслә суд приставән тивәсәсене пурнәсакан С.П. Шаропов суд ес-хәлне йәркәллә туса пыма, суд есчәсенне тата пыракансене суд суртне кәрәссине йәркәлеме сурта приставсем хуралләссине мәнле пурнәсланине тәрәсләрә. Иккәмәш тапхәрта суд ес-хәлән хәрушсәрләхне тивәстерессин задәчисене практикәра пурнәсләрәс. вәренәвән виссәмәш тапхәрәнчә суд сурчә сьвәхәнчә «сүләм хыпса илнә» автомашина сунтермәлле, МЧС сотрудникәсене чәнсе илмәлле, пәрлехи вәйпа пушара чарса лартмалла тата инкек туснине пулшмалла пулчә. Вәренәвә хушшәнакансем хайсене лайәх енчен кәтартса пачәс.

С. ШАРАПОВ, пай пусләхән, аслә суд приставән тивәсәсене пурнәсаканә.

Саккунсем сирәпрех ыйтассә

Пушар хәрушләхә паянхи пуләм мар. Сәванпа та ун сине сиелтен пәхакансемпе киләшме сук. Мән шутлатъ-ха Муркаш Энри пушар хәрушсәрләхә пирки патшаләх надзор есә-хәлән районти уйрәмән ертүсин есәсене вәхәтләх туса пыракан Андрей Васильевич ЕФИМОВ? Сак ыйтуран пусларәмәр та уяв умәнхи хамәр каласәва.

– Май килнипе усә курса малтанах районти пушар хураләнчә паян есләкәнсене тата сак службана аталантарнә ес ветеранәсене Раçсей Федерацийәнчи пушар хуралән кунәпе саламлатәп. Пәрле туса ирттернә есәсемшән, паян пурнәса кәрткен тәлләвсемшән, кулленхи ситәнүсемшән тав тәватәп. Паян службәра тәракансем хайсем суйласа илнә есрә ятәра ямасса шанса тәратәп. Сире те, сирән сәмье членәсене те кулленхи есрә-пурнәсра сьвләхпа телей сунатәп.

Историе пәхсан Раçсейри пушар хуралән кунсүлә 1649 сұлхи апрелән 30-мәшәнчә пусланат. Сәван чух сәр-шывра патшан «Наказ о градском благочинии» Указә кун сүти курать. Сакәнтан пусланат те өнтә Раçсейри

Паян – Раçсей пушар хуралән кунә

профессиллә пушар хурал пурнәсә.

– Унтанпа улшәнүсем сахал мар пулчәс өнтә...

– Тәрәсех, сахал мар, анчах вәсем кашниех пушар хуралне малалла уттарнә, халәх пурнәсәпе экономика сьхлавне вәйлатнә. 1994 сұлта «Пушар хәрушсәрләхә сінчен» Федераллә Саккун вәя кәчә. Унта паләртнә тәрәх пушар хуралән тәп задачи пушар тухассинчен сьхлансине йәркәлессине тата ача сунтерессине. Пушар хә-

рушсәрләхәпе тивәстерессине – патшаләхән тәп функцийәсенчен пәри.

– «Раçсей Федерацийәнчә вьрәнти самоуправление йәркәлессин пәтәмәшле принципәсем» федераллә саккун пушар хәрушсәрләхне те пырса тивни пирки каласа памәр-ши?

– Сапла, пушар хәрушсәрләхне кун йәркинче тытас ыйту ял тәрәхәсен чиккинче вьрәнти самоуправлени органәсен нормативлә акчәсемпе пулса пырат. Кунта пушар ху-

ралне тата унән еснә йәркәлессе, халәха сак есә явәстәрасси, халәха пушар хәрушсәрләхәпе паллаштарса тәрасси, пушарсене сунтерессине тата аварипе сәлав есәсене туса ирттерессине кәрет. Пурте куратпәр, пушар хәрушсәрләхә хамәр аләра. Апла пулсан ләпкә пурнәсшән пурсәмәр та пәрле яваллә пулса тәрәтпәр. Халәләхе вара... Кәсәл апрелән 29-мәшә тәлне районтә 14 пушар пулчә. Танлаштарма, пәлтәр сак вә-

хәта 10 пушар пулнәччә. Сакә кашниех шухәшлаттарма тивәс тесе шутлатәп.

Автортан. Малалла 37-мәш пушар часән пусләхәпә Юрий Николаевич ВАРЮХИНПА каласатән.

– Районти 37-мәш пушар часә – вут-сүләмпә кәрәшкән организаци. Пушар хурал кунә умән унән историйәпә, пушар сунтерес есә пурнәснә панә есчәсенемпе паллаштарма сук-ши?

– Пирән пушар часән историйә 1964 сұлхи ноябрән 17-мәшәнчә сьрәнма пусланә. Пушар хуралән пәрремәш пусләхә И.М. Казамбаев, малтанхи водителәсем Ю.И. Тучевпа Н.Т. Тарасов тунә ессем паян та упрәнасәсә. Вәсен еснә малалла тәснә вунвун естәш ятне эпир паян та манаймастпәр: А.П. Богданов, И.Б. Иванов, Н.П. Романов, Г.М. Пыркин, А.А. Архипов, В.Е. Павлов, Н.К. Чернов, М.М. Верендеев, В.В. Воробьев, Г.М. Леймов, пушар хураләнчә чылай есләнә А.Н. Куликов, В.А. Сорокин, кунтах есә өмәрне ирттернә И.Н. Смирнов т.ыт.те. Вәсен еснә малалла турткансем те хастар. Коллектив-ра В.М. Кожелев аслә водителә, Н.Т. Павлов водителә, 4-мәш караул пусләхә В.Л. Грачев, П.П. Петров водителә, 2-мәш кара-

ул пусләхә С.А. Кириллов ыттисемшән тәсләх пулса тәрәсәсә.

Ирәке кайнә сүләмпә пәччен кәрәшнине питех те сителәкәсәр, мәншән тесен Чрезвычайлә лару-тәру министрствине пәхәннәран пирән сұл-йәр аварийә пулнә сәре те, ытти тәрлә чрезвычайлә лару-тәрусене сирме те тухмалла. Кун пек чух ведомствәлла пушар хураләсем пәлтәрәшлә вәй пулса тәрәсәсә. «Ударник», «Герой», «Свобода», Суворов яч. хис. хуқсаләхсене, «Моргаушская» чәх-чәп фабрикине ырапа паләртас килет.

– Сәнәләхсем пурнәсә кәрәсә пырасә-и тата?

– Унсәр мар. Мән Сәнтәрте унчәненчә 37-мәш пушар часән уйрәм посчә пулнәччә пулсан пәлтәртенчә сакнашкәл пост Шомикра еслеме пусларә. Ирнә сұлхи вәрман пушарәсене сунтерме хушшәннәшән пирән есчәненс пысак пайнә сәр-шыв медальсемпе чысләрә. Сәршыв пире манмасть пулсан эпир есләтпәр. Апла пулсан паян пушар хураләнчә есләкән пур есчәсенне те, вәсен сәмийсемпе хамәрән ветерансене эпә те Раçсей пушар хуралән кунәпе саламлатәп.

А. БЕЛОВ каласнә.

Кил тата хушма хушалах

Си витти – кил-сүрт хачэ

Су кунёсем сывхарна май ялта пурнакан вуншар семье сёне сүрт-йёр саварассипе ёслес шутла. Хайсен пурнас условийёсене хайсем тарашмасын никам та лайахлатса парас суккине те вёсем лайах аналана сё. Хайне кирлэ пек сүрт-йёр саваракан ял сыннине аналма та пулат: кун пек чух вал хайне мён кирлине йалташ сиччэ виссе пахса тавать. Вёсене маларах усалла сёнусем парассипе «Инттех» чикёллэ яваллахла общество проект организациёйё кәсәл ыра пусару туре. Общество ёсчөне сем түлевсёрех строительство ёсче күлөнес ёмёллэ ял сыннисене район хаҗачэ урла усалла сёнусем парас сё. Пирён черетлэ каласу – си витти шанчәклә пуласси пирки.

– Сүрт-йёр тунә сёрте си витти пёлтерёшө сиччө аналантарса пай-ши?

– Си витти вал – сурта этажсем сине пайлакан тата сынсем сүремелли, сётел-пукаппа ытти оборудование ырнаштармалли конструкци. Кунпа пёрлех вал сурт сирёплөхөн уйрәлли пайё. Си виттипе пёлөмсе-не юр-сумартан, сүләмран тата ытлаши сас-чөврен сыхлас сё. Пүрт-сүрта ырнашине тата хайсен пёлтерёшө кура си виттисем мачча, этажсем хуши, пувал сийёсем валли пулас сё. Унан хакё сүрт-йёрөн пётөмөшлө хакөнчө 15–20 процент, апа ырнаштарма кайна такак виши 25 процент таран пулас сё. Саванпа та си витти валли суйласа илнө рационалла материал сүртан хай хакләхөле тўрремө-нех сыханнә.

– Тимёрпе бетон хатёрленё си виттисем пирки аналантар-ха.

– Коттедж сүртсен стена конструкциёсене кура си виттипе йывас-ран тата тимёрпе бетон хуташөнчө тавас сё. Паян кирлөч стеналла сүртсенче си виттипе тимёрпе бетон плитасем хурасси час-час төл пулат. Плитасене йывас бетонран тунипе пёрлех сәмәл маркәллинчө те (керамзитобетон, шлакобетон) хатёрлөс сё. Бетона перекетлеме тата йывараша чакарма плитасене пуша савра парәхсөмлө хатёрлөс сё. Вёсем изделисен төрлөрөн серийёсемпе каталогёсене кура 2,4 метран пуласа 6,6 метр таршшө

Сүрт-йёр саварас текенсем валли

пулас сё. Сарлакәшө 0,6-ран пуласа 1,8–2,4 метр чухлө. Плитасен хуланашне пёр пек сирёплөтнө: 220 мм. Төрлө каләпәшлә плитасен йыварашө 0,9-тан пуласа 2,5 тонна таран. Саванпа та вёсене хунә чух 3 тонна сөклекен крансемпе усә курма пулат.

– Асаннә плитасене туяннә чух мён асра тытмалла-ха, мён шута илмелле, мён пёлмелле?

– Плитасене шутлав вайне пёр таваткал метр сине 300-450 килограмм-вай (расчетная нагрузка – килограмм-сила на квадратный метр) пахаләхла кәларас сё. Сәк кәтарту мён чухлө пысәкрах – плита хакө те саван чух хакләрах. Си витти плитисен төрлөрөн маркисем пур. Төслөхрөн ПК 42.15-8Т маркәна сәлла вуламалла: ПК – издели ячө – си витти плити; 42.15 – издели габаричёсем дециметрпа – конструктивлә вәрәмәшө 4180, сарлакәшө – 1490; 8 – шутлав вайөн виши – 800 кг/таваткал метр; Т – йывас (тяжелый) бетон индексө.

– Тимёрпе бетон плитасен стена-сем сине мён чухлө кёрсе ыртмалла?

– Кунта та строительство нормисем пур. Тимёрпе бетон плитасен хайсен вёсөсемпе раствор хунә стөнасем сине 90–120 миллиметртан кая мар кёрсе ыртмалла. Стөна 510 миллиметртан ансәртарах пулсан плитасен вёсөсене тата хушшинчө юлнә пуша ырансене аша тытма бетонпа монолитламалла.

– Коттеджсем тунә чух хавәлсәр тимёр-бетон плитасемпе усә курни-не те төл пула пулат.

– Сәлла. Ку плитасем 3,6 – 4,2 метр таршшө, 120 мм хуланаш тата 6,6 метр таршшө, 160 мм хуланаш пулас сё. Сарлакәшөсем 1,2-рен пуласа 2,4 метр е ытларах та пур. Кирлө пулсан пёр плита пёр пёлөм йышанма та пултарать. Вёсем, хавәл ашлисемпе танлаштарсан, сасә ямас сё.

– Пирён тарәхра пур пөрех йывас урай-маччасем ытларах модәра.

– Тимёр-бетон плитасем хысчән чәнах та йывас тарать. Вёсем сәмәл пулни – лайах өн. Вёсем сөрме пултарни тата вут-сүләма хирөс тарайманни – кичем өнөсө. Йывас каштасем хунә чух вёсен хуши 4,0–4,2 метртан ытла пулмалла мар. Кашта вёсөсене стөнара хаварнә ятарлә йавасене хура сё. Сәкна та манмалла мар. Пурәнмалли сүртсенче йывас каштасем тата хамасемпе мәрө хуши 250 миллиметртан кая пулмалла мар.

Су кунёсенче пурәнмалли сүрт-йёр тунә чух сикөс тухакан хәш-пёр ыйтусем сине хуравсем патәмәр. Аналманнисем пур пулсан Муркаши «Инттех» чикёллэ яваллахла общество сирөн ыйтусем сине хурав парө. Саван пекех «Сөнтөрү ялавө» хаҗат редакцине ыйтса сыр-сан та сирөн ыйтусем хуравсемсёр юлмөс.

А. БЕЛОВ
калаҗнә.

Су уйахө сүллана алә парать

Пахчаҗан уйах календарө

Умра – су уйахө. Сөр ёсчөнөшөн те, килти хушма хушалахра сад-пахча ёрчөтөкөншөн те ларса канма вәхәт сук кунсем. Су сывхарать пулсан та сүркунне иртмен-ха. Сәлла вара сурхи кун сүлтәләк тарантарать тени вайне сухатман. Уйах пушламәшө кишөр, сарак, редис, ыхра акма меллө. Уйах варринчө хресчөн сөр сырли, фасоль, кашман акат, сөр улми лартма пуслать.

Сәдра вара улма-сырла йывасисене сәтарсәсенчөн хөтөлөссипе тимлеме меллө вәхәт. Су уйахөнчө сивө кунсем те час-часах пулас сё. Саванпа та сывлаш температураине пахсах тәмалла. Кирлө пулсан сәдра вучахсем чөртсө улма-сырла йывасисене сивө тивөсрөн төтөм виткөч тавассипе тарашмалла. Мөншөн тесөн сурхи сивө-сөнчөн улма-сырла йывасисен малтанхи чөчөкөсем аманас сё. Вёсем вара чи шултра та пуләхлә симөс параннисем.

САДРА

Су уйахөн 1–2-мөшөсем. Сөр кәпкәлатмалла. Усен-таран сәтарсөсемпе көрөшме пусламалла. Йывассем сиччө сәра туратсене иртмелле.

Су уйахөн 2–4-мөшөсем. Сөнө уйах. Сәдра сүп-сапа пустарнисөр тата сөре кәпкәлатнисөр пушне нимөн те акма-лартма, туратсене иртме сөнөс сө.

Су уйахөн 4-мөшө. Йывассене шаварма тата минералла удобренисемпе апатлантарма юрәхлә кун.

Су уйахөн 4–7-мөшөсем. Хөл қаса пөтнисем ыраннө сөнө сөр сырли лартмалла. Сәтарсөсемпе көрөшө им-сам пёрөхмелле. Сәк кунсенчө лартнә йывассем лайах чөрөлөс сө.

Су уйахөн 7–9-мөшөсем. Йывасемпе төмсөн туратисене иртме юрәхсәр вәхәт. Ремонантлә сөр сырлине лартма юрат. Сырла төммисене кусарса лартма

меллө кунсем.

Су уйахөн 9–11-мөшөсем. Сөр сиччө ёслеме, хушалах ёсөсене пурнәслама, сум куракпа тата сәтарсөсемпе көрөшме юрат.

Су уйахөн 11–13-мөшөсем. Сөр сырли йәраннө кәпкәлатмалла, анча таран мар. Сырла төммисен туратисене хунав яма авса хумалла. Минералла удобренисемпе ёслеме юрәхлә.

ПАХЧАРА

Су уйахөн 1–2-мөшөсем. Сөр кәпкәлатмалла. Усен-тарансен сәтарсөсемпе, чирөсемпе көрөшмелле. Пахча сөм-ёсөсене шаварма тата минералла удобренисемпе апатлантарма меллө кунсем.

Су уйахөн 2–4-мөшөсем. Сөнө уйах. Пахчари сүп-сапа пустарнисөр тата йәрансене кәпкәлатса хатёрленисөр пушне нимөн те акма-лартма, туратсене иртме сөнөс сө.

Су уйахөн 4-мөшө. Усен-тарансене шаварма тата минералла удобренисемпе апатлантарма юрәхлә кун. Бахча культурисене калчәләх, сөмөслө сөмелли культура-сөне акмалла.

Су уйахөн 4–7-мөшөсем. Хөл қаса пөтнисем ыраннө сөнө сөр сырли лартмалла.

Су уйахөн 7–9-мөшөсем. Лартнә культура-сен тунисемпе сүлсисене иртме юрәхсәр вәхәт. Шаварма тата минералла удобренисемпе апатлантарма юрат. Физалис, томат, парәс, баклажан хунавөсөне теплицәсене кусарса лартни ытлаши пулмалла.

Су уйахөн 9–11-мөшөсем. Пахчара сөр сиччө ёслеме, кирек өпле хушалах ёсөсене те пурнәслама, сум куракпа тата сәтарсөсемпе көрөшме юрат.

Су уйахөн 11–13-мөшөсем. Сөр сырлин йәраннө кәпкәлатмалла, анча таран мар. Минералла удобренисемпе апатлантармалла.

(Малалли ситес шәмәт кун).

Сөнө сорт

Старт – помидоран пите ир сөтөнекен сорчө. Шәтса тухнә хысчән 79-85 кунран пиҗсө сөтөт. Төм 50 см сүллөш үсет. Сөмөсө саврашка өвөрлө, хөрлө. Пёрремөш сөмөсөсем 80-90 г, каярахисем 90-100 г таяс сө. Усә ыранта сөтөнтөрме юрәхлә.

Саккун

Пулә тытасем валли

Паян кану вәхәтне пуләра ирттерөкөнсем нумай. Саванпа пёрлех пулә тытасипе спорт әмәртәвөсем йөркөлекөнсем те пур. Сүркунне сөтнө тата су кунёсем сывхарнә май пулә тытасине йөркөлекөн федералла агентство граждансене сәк аналантарусемпе паллаштарать.

«Шыври биологи ресурсөсене упрасси тата пулә тытаси сиччөн» Федералла саккунан 24-мөш статийн 1-мөш пунктөнчө граждансем пурте усә куракан шыв объекчөсенчө пулә тытасине түлевсөрех тата ирөклө йөркөлемө пултарас сө.

Расөей Федерациёнен Шыв кодексөн 6-мөш статийне килешүллөн патшаләх е муниципалла харпәрләхри шыв объекчөсем пурте усә курмалли ырансем шутланас сө. Шыв кодексө чарман төслөхсөнчө вёсемпе пур граждансем те ирөклө, түлевсөр усә курма пултарас сө.

«Пулә тытаси сиччөн» Саккунан 24-мөш статийн 5.3 пайөччө каннә вәхәтра е спорт тупашәвөллө пулә тытма ятарлә инфраструктура кирлө.

Сәлла вара пирөн граждансем каннә вәхәтра е спорт тупашәвөллө пулә тытасине – пулә ёрчөтмелли ырантисемсөр пушне – хайсен ирөкөпе тата түлевсөр пурнәслама пултарас сө.

Сәкна паләртмалла. «Пулә тытаси сиччөн» Саккунан 24-мөш статийн 7-мөш пайөпе килешүллөн ёс тавакан органсен пулә ёрчөтмелли ырансене паләртнә чух граждансен асаннә Саккунан 24-мөш статийнчи 1-мөш пунктөнчө пахнә пулә тытас прависене пәсассиччөн асәрханмалла.

А. КРАЙНИЙ,
пулә тытасине йөркөлекөн федералла
агентство ертүси.

Пахчаҗа сөнөвөсем

Петрушка акса үстеретпөр

Петрушка – анлә сарәлнә, паха, төхөмлө сөмөс. ыра шәршине пула унпа салатсене, соуссене тугләланта-рас сө, пахча сөмөс консервлан чухне усә кура сө. Петрушка сүлсәлли тата тымар сөмөс параканни пулат. Сүлсәллә петрушкан сүлсисене сөиөс сө, тымар сөмөслинне вара – сүлсине те, тымар сөмөсөне те.

Петрушка сивө чәтәмлә культура, кёркунне, сүркунне 6–7 градус сивөре те шәнмасть. Хөллө юр нумай пулсан вал чиперех хөл қаҗат. Кёркунне акса хаварнә сөмөс сүркунне хавәрт сөтөнет, тымар сөмөс лайах аталанать.

Петрушка нүрөке юратать. Ялан шаварса тарсан су каҗипөх сөмөсө те паха сүлсәсем сөтөне сө. Пуләхлә сөр сиччө уйрамах аван үсет.

Тымар сөмөслисөнчөн чи лайах сортсем: «Сахарная», «Урожайная», «Бордовикская». Сүлсәллисен сорчөсем – «Листовая обыкновенная К-315» тата «Листовая кудрявая».

Петрушкәна сүркунне юр кайсанах е кёркунне акас сө. Сөре кәпкәлатнә чухне 1 таваткал метр сине 4–5 килограмм тислөк, 20–25 грамм аммиак селитри, 10–20 грамм хлор калийөле суперфосфат хывас сө.

Петрушка вәрри пите варах шөвет, майөпен шәтәт. Саванпа апа акиччөн 3–4 кун аша шывра шүтерөс сө. Рөтсем хушшине 20–25 сантиметр хаварса акас сө. Сөмөс кирлө пулнә май сайралатса пырас сө. Паха тымар сөмөс сөтөнтөрес төллөвөпе вёсен хушшине 3–4 сантиметр хаварас сө.

В. ЛЕОНИДОВ.

Пүрт умөнчө

Чөчөк йәранөн парни

Килти хушма хушалахра садпа пахчана аталантарнә сөрте кил хуҗи арәмөсем чөчөксөр те пурнайма сө. Пахчана тухсан шөмлө чөчөксем куҗ төлнө пулнине ёслөс кәмәл сөкленет, мал туртәмлә сөнө шухәшсем суралас сө. Эпир сәмрәк сөмө. Саванпа эпө хамән килти хушма хушалахра төрлө чөчөксем үстерөс шутла. Уйрамах мана георгинсем килешөс сө. Вөсем төлөшөпе паян мөнлө ёсөсем туса ирттермелле-ши?

С. ОЛГАШОВА.

Мән Сөнтөр сали.

Ака уйахө чөчөксем лартма хатёрленмелли меллө вәхәт. Савна май георгинсен тымаррисене типнисөнчөн уйәрмалла. Йывас келөпе сапса вөсене пуләхлә сөр тултарнә ещөксене лартни лайах. Ещөкри тәпра ыраннө торф та, йывас кёрпи те, мак та, нүрөк тытасан ытти материалсем те пулма пултарас сө. Хайәрпа сөс усә ан кура – вал хавәрт тисө каят.

Ещөксене хөвөл лайах үкөкөн чүрөчө суллисем сине 18-22 градус ашәна ырнаштарәр. 10 – 15 таләкран тымарсем кәкчә кәларас сө. Сәк вәхәт тымарсене пайлама меллө. Асәрханса кашни туна сиччө 1-2 кәкчә хаварса тымарсене сөсөпе касса пайламалла. Хөл қаснә тымар кәләпәшнө вәтамран 4-7 пая уйәрма пулат. Пахчана кусарса лартиччөн вөсене ещөксөнчө хавармалла.

Лартма сәкән пек хатёрленө георгинсем хавәрттрах чөчөкө савантарас сө. Чөчөк йәранөн парни вара кил хуҗисене хушма вай парө.

Георгинсемпе пёрлех паян ытти чөчөксене те акма-лартма хатёрлеме юрәхлә вәхәт.

С. ШАПОШНИКОВА.

Кашмаш ялө.

47 учитель – 1105 сұл!

Ес династийесем

Республикара чи хастар ес династийесене чысласи ыра йалара. Енер акә республикари династисен слечё Шупашкарта тәххәрмеш хут иртре. Кәсал пирен районан унта Мән Токшик яләнче пурәнан Яниковсен семий хутшанма тивёс пулчә.

Сак семье династийен пётёмешле ес стажё – 1105 сұл. Династи пусләхё – Модест Васильевич Яников. Чаваш педагогика институтне пётёрне хыс-сан Шурча каччине Красноармейски районенчи шула математикапа физика предметесене вёрентме ярассё. Чапла пусланат Модест Васильевичән вёренту сферинчи ес биографийё. 1970 сұлта вәл Чуманкассинчи шула ёслеме кушәт. Хастар та ыра кәмәллә учитель ачасене вёрентсе воспитани парас ёсре 42 сұл вай хурат, вёсенчен 29 сұлне – завучра. Тәрәшу-ләнхе кура Модест Васильевича Ра-сей Федераци шайёнчи Хисеп грамоти-те наградаланә. Вәл ес ветеранё ята тивёснә.

Модест Васильевичән мәшәрё – Етёрне районенче суралса үснә Эли-да Гурьевна та ёс ёмёрне шултах ирт-тернә. Унан ес стажё – 37 сұл. Биологипе географи, хими урокесене ер-тсе пына учитель, ёс ветеранё, паян та питё активлә, правур. Шулта вёрентнә ачасемпе таташах тел пу-лат вәл, кирлө сөнү-канаш парат,

халё хайне пулшса тәнәшән тав та-вать.

Хисеплө мәшәрән ачисем те «ул-мушсинчен аякка үкмен»: Сергей Мо-дестовича Оксана Модестовна ашшә-амәшән сүлөпе кайнә. Иккешё те шулта вай хурассё: пёри – Тойки-лтери тәп шулта, тепри – Турайри вә-там шулта. Кёсән херё Октябринә юридици ёснә килештернә.

Яниковсен ес династийенче вара учительсем чәннипех те нумай – 47 сын! Модест Васильевича Элида Гу-рьевнән мәнукесем те хайсем пекех пултарулләскерсем. Апла ес дина-стийән стажё пысакланаси те куш кёрет.

А. КУЗЬМИН,
районти социаллә хутлөх пай
пусләхән сүмё.

Муркашсем акватлона парантарнә

Самраксен ситёнёвё

Сёнё Шупашкар хулин акватлон енёпе (ишесси тата чупасси) иртнә уса амәртәвнә Муркашсем те хутшанчёс. Районти ачасемпе самраксен спорт шуләнче вай хура-кан В. Герасимов тренерән воспитаникесем унта тивёслө хутшанса лайах катартусемпе таврәнчёс.

1999 сұлта суралнә тата кёсөнреххисен үсёмёнче амәртнә Ирина Григорьева 2-меш вырән сёнесе илнө, Ксе-ния Никонова сиччёмеш пулнә. Аслараххисен үсёмёнче Екатерина Мясникова паларнә – кёмёл медале тивёснә.

Роман Лоцманова вара ише тата чупса ситекенни амәртансем хушинче пулман. Пирён самрак спорт-смен хайён үсёмёнче (50 ачана яхән!) сёнтерусё ятне тивёснә. 1997–1998 сұлсенче суралнисем хушинче пёрремеш тешеткене Муркашсем түрех виссён кёме пул-тарнә. Евгений Григорьев кёмөле тивёснә, Виталий Ива-нов пётёмешле 6-меш вәхәт катартнә, Анатолий Мас-теров 10-меш пулнә.

Ачасене ситёнёсепе саламлатпәр, малашне те үсёмсем тумә сунатпәр.

Н. НИКОЛАЕВА
сән үкерчөкё.

Милици хроникинчен

Хёрөх урлә кақсан та пусра сұл кәна-ши?

Хәвна тытма пөлмесен килтен те ан тух тесе калас кил-лет Вәрманкассинчи арсынна. Хёрөх урлә кақснә пулин те сын ретне кёрсе ситеймен пулас вәл. Иртнә юн кун үсёрскер ялти лавккара хирёсү пуслат. Лавккара пулнә ытти сынсен те пүтсёре чарма май килмен. Сав вәхәтра вара «ялти чи вайлә арсын» хайёнчен чылай асла арсынна шөвөр япала-па майёнчен тирет. Суранланнә арсынна больницана лөс-мелле пулса тухат.

Ку телёшпе уголовлә ёс пусарма хатёрленессё.

Пичете районти шалти ёссен пайён материалесем тәрәх хатёрленё.

ООО «ВИВАТ»

Изготовление высококачественных деревянных окон типа «Евро» и ОСП на заказ по самым низким ценам в Чувашии. Сертифицирована. Гарантия до пяти лет на лакокрасочные материалы. Замер, установка, монтаж откосов.

Магазин «Окна и двери» на ул. Чапаева, д. 37/1.

Тел.: 8(83541)62-5-86, 8-917-67-94-733.

Деревянные окна – символ достатка, престижа и хорошего вкуса! 1-5.

БЕТОН, РАСТВОР любых марок. Тел.: 38-87-78, 8-927-66-88-778. Песок, ОПГС (гравмасса), ще-бень. Тел.: 38-84-40, 8-927-66-88-440. Доставка миксерами, самосвалами. 13-50.

В Москву и Московскую обл. требуются: фасовщицы-упаковщицы, грузчики (кондитерские фабрики, молочное производство, снековая продукция, мяскокомбинаты, склады). Питание, проживание предоставляются. Вахта. З/л от 20000 руб. (сдельная). Тел.: 8(8352)23-22-22. 4-5.

Продаю: металлочерепицу импортную, отечественную гибкую черепицу, профнастил кровельный, стеновой, сайдинг импортный, отечественный, гидро-, пароизоляция. Консультация, замер, расчет, доставка, монтаж, скидки. Без выходных. Тел.: 8-917-658-84-56, 8-927-665-37-68. 1-5.

Продаю отрубы, доставка, недорого. Тел.: 8-906-384-48-30, 8-927-990-39-08. 1-5.

Прогноз погоды с 30 апреля по 6 мая www.yandex.ru

сб 30	вс 1	пн 2	вт 3	ср 4	чт 5	пт 6
облачно, дождь	облачно, дождь	ясно	ясно	ясно	ясно	облачно
+13	+13	+16	+16	+16	+17	+18
+9	+7	+6	+7	+6	+8	+9

Муркаш районенчи «Сёнтерү ялавё» хақат

УЧРЕДИТЕЛЬСЕМ: Чаваш Республикни Культура, национальносен ёссен, информаци политикни тата архив ёсэн министрствин. ЧР Культура, национальносен ёссен, информаци политикни тата архив ёсэн министрствин «Муркаш районен «Сёнтерү ялавё» хақат редак-цийё» автономи учреждениё.

Тёп редактор А.И. ТИХОНОВ.

АДРЕС: 429530, Чаваш Республикни, Муркаш ялө, Мир урамё, 9А сурт. ТЕЛЕФОНСЕМ: тёп редактор - 62-1-36, яваллә секретарь - 62-2-82, бухгалтери - 62-1-35, пайсем: общество пурнәс пайё - 62-2-82, экономика тата социаллә пурнәс пайё - 62-1-38. Факс: 62-1-36; E-mail: morpress@cbx.ru, redaction@cbx.ru

Сыханә, информаци технологийесен тата массәллә коммуникаци сфериние пәкса тәрәкан Федераллә службән Чаваш Республикипе – Чаваш Енле ёслекен управленийё 2009 сұлхи раштаван 7-мешөнче ПИ ТУ 21-00073 № регистрациленё.

Пёлтерусем. Объявления

Продаем: доски 25-50 мм (обрезные, необрезные), брус любого сечения, жерди, подтоварник. Изготовим на заказ: срубы, беседки любого размера. Цена договорная, доставка по району бесплатно. Тел.: 8-927-667-28-32, 8-919-656-13-84. 9-10.

Отруби, комбикорма, ячмень. Доставка от 1 т. Тел.: 89279920519. 1-5.

Проекты зданий и инд. домов, электро- и газоснабжения, сметы. Свид. СРО. ООО «Интехс», с. Моргауши, ул. Мира, 9А. Тел.: 62-6-03. 1-5.

Продаю теплицы от производителя: 3мх4м, 3мх6м, 3мх8м, 3мх10м и т. д. Тел.: 8-903-322-45-77. 7-8.

Куплю монеты СССР до 1961 г. в., почтовые марки до 1945 г. в., предметы старины: колокольчики, часы, медали, значки, самовары, женские свадебные наряды (ама), старые монеты. Осмотр и оплата на месте. Дорого. Тел.: 8-927-863-38-07.

Продаю пропаренные каменные керамзитобетонные блоки, песок речной, гравмассу, керамзит, цемент. Адрес: «Моргаушагропромснаб». Тел.: 8-905-340-07-78. 5-5.

T-150 тракторпа уйрам сынсен (пёр гектартан кая мар) сёр лаптәкесене сухаласа тата культиваци туса пама пултаратпәр. Хакё каласса татәлнә тәрәх. Тел.: 8-917-650-63-77. 3-3.

Продаю: кирпич одинарный М-100; М-125; М-150; керамический полуторный М-125; двойной керамический; силикатный белый, желтый; КББ р-р 20х20х40; красный половняк, некондиция, гравмассу, керамзит. Доставка и разгрузка на манипуляторе. Документы. Тел.: 8-903-358-20-97, 8(8352) 44-20-97. 9-9.

Вәкәр, тына, пәру, ёне, сурәхсем туянатпәр. Тел.: 8-903-093-07-57. 5-5.

Продаю трактор МТЗ-80 1988 года выпуска, в рабочем состоянии, колёзные кольца. Тел.: 8-906-384-79-42. 5-5.

Продаем: блоки керамзитобетонные, пенобетонные, тротуарную плитку, сетку-рабицу. Качественно, недорого. От производителя ООО «Промсварка». Тел.: (8352)36-01-03, 36-01-06. 2-5.

Куплю трехкомнатную квартиру или отдельный жилой дом площадью не меньше 90 кв. м. в с. Моргауши или в Моргаушском районе. Тел.: 8-927-995-75-79, 8-909-301-82-71. 5-5.

Продаю самодельный минимопед (мопик) за 1500 руб., сварочный аппарат 220 В - 1500 руб., косилку сегментную для мотоблока за 3000 руб., кирпич одинарный красный б/у 2 руб. 50 коп. за 1 шт., щебень кирпичный – 500 руб. за куб. м. Тел.: 8-905-340-19-25, 61-2-35. 5-5.

В д. Юнгапоси на территории МСО «Моргаушская» открылся магазин «СЕЛЬХОЗЗАПЧАСТИ». Тел.: 89603048267. 9-9.

Тюкланә утә, люцерна тата костер сутатәп. 1,5 – 2 уй-ахри вәкәр туянатәп. Тел.: 8-905-346-07-01. 5-5.

ООО «Строитель» реализует керамблоки пропаренные. Обращаться по тел.: 63-1-19, 69-8-59. 1-4.

На постоянную работу требуются механизаторы, зоотехник, доярки, заведующий фермой СХПК ПЗ им. Е. Андреева. 5-5.

Продаем: асфальт, торф, песок (речной, карьерный), ОПГС (гравмасса), щебень (гранитный, известковый), керамзит. Тел.: 8-903-358-22-24, 8-905-343-91-07, 44-22-24. 4-5.

Продаю семенной картофель (сорт «Удача») по цене 25 рублей за килограмм. Тел.: 8-917-679-47-33, 8-909-303-25-87. 1-2.

Моргаушское райпо продает здание бывшей киносети под снос по ул. Чапаева, 64 в с. Моргауши. Цена договорная. Обращаться по тел.: 62-1-93, адрес: ул. 50 лет Октября, д. 6, с. Моргауши. 5-5.

ООО «Металл-строй» изготавливает и продает теплицы разных размеров, банные печи, профнастил, сетки-рабицы, кованые заборы, ворота, трубы разных диаметров и т. д. Тел.: 8-937-390-73-51. Адрес: с. Моргауши, ул. Заводская, д. 14 (бывший плодоовощной комбинат). 1-5.

ИП Иванов В.И.

Изготовление высококачественных пластиковых окон на заказ по самым низким ценам в Чувашии. А также межкомнатные и металлические двери. Продукция сертифицирована. Гарантия.

Замер, установка, монтаж откосов. Магазин «Окна и двери» на ул. Чапаева, д. 37/1. Тел.: 8(83541)62-5-86, 8-917-67-94-733. 1-5.

Продаю: гравмассу, щебень, песок, керамзит, торф с доставкой. Скидки. Тел.: 8-927-668-70-15. 4-12.

Продаю: профнастил, металлочерепица, сайдинг, трубы водогазопроводные, цемент, шифер, рубероид. Тел.: 8-906-387-32-30. 2-2.

Спутниковые антенны «ТРИКОЛОР». Установка, гарантия. 6800 руб. Тел.: 8-905-345-77-19. 7-7.

Каләпәшө 1,5 пичет листи. Ал сыравёсене рецензилемессё, каялла таварса пәмассё, 2 страницаран пысакраххисене йышанмассё. Рекламәпа пёлтерусен чәнләхёшөн вёсене паракансем яваллә. ИЗДАНИ ИНДЕКСЁ: 54822. Хақат чавашла юн тата шәмат кунсерен тухат. Номер дежурнәйё Макарова Р.А. Пичете панә 29.04.2011 с. Пичете памалли вәхәт: графика – 17 сех. 20 мин, чәннипе – 17 сех. 20 мин. Заказ Тираж 4327.